

Del fem. HORTA:

Santa Creu d'Horta, vella parròquia rural, masos escampats entorn de l'esgl. de Santa Creu, entre Osor i St. Hilari. Avui generalment només en diuen «*Santa Creu*», «*d'Horta* només en els escrits» anota Casacuberta, 1920, a St. Hilari, Osor i Sta. Coloma, i jo també en aquests llocs i en els masos mateixos.

MENCIONS ANT. 1140: parr. Sti Petri in locum q.vocant *Horta*; 1137: Ste. *Crucis de Orta* (CCandi, St. Hilari, pp. 144, 157)

HORTA, abans poble, avui suburbi al NNE. de la ciutat de Barcelona. 986: «*montes super Orta*» (II, 199.1), *Cart.* de Sant Cugat (I, p. 146); 999: *Orta* (Mas, N.H. *Bna.* IX 82); 1035: (*BABL* III 254). 1040: *Orta* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* I 77); 1057: *Ortam* (Balari, *Orig.* 68); 1081: *Ortam Barchinone* (*Cart.* Sant Cugat, II, p. 366); 1225: *Orta* (*BABL* I, 284). És un homònim o una mala interpretació de CCandi, quan entén (*GGC, Ci. de Bna.*, p. 1015) que, en la menció del cens de 1359, «*Gavà* e la Pobla d'*An-Orta*» es tracta d'una donació feta en el s. XIII per Guillem d'Horta. Seria, potser cap a Gavà?

HORTA, veinat a Bages, entre Artés, Avinyó i Sallent. Pron. *ortəs*, oït a Santpedor i a Moià (Casac. 1920), i a Avinyó (1928).

HORTA DE SANT JOAN, poble de la Terra Alta, uns 15 k. al SO. de Gandesa. 1133, les conquestes efímeres d'Alfons I d'Aragó, el Bataller, ja havien arribat «*usque ad --- Orta* supra Tortosa (bis *EEMCA* III, 566, 567); 1153: *Orta* (Morera, *Tarr. Cri.* I, 430); 1157: *Orta* (Simonet, *Glos. Mozár.* s.v., 1); 1165: *Orta* (Miret S., *Gardeny*, 9); 1177: (Miret, *Templ.* 238); 1287: (*BABL* X, 6); 1289 (*BABL* VI, 67). c. 1300 i 1366 (*BABL* XI, 367); 1359: loch d'*Orta* (*CoDoACA* XII, 45). Font i Rius (*C. d. p.*), en publica molta documentació, que serà fàcil trobar-hi, pels índexs de l'obra.

L'Hortafort, partida de Montaverner (1962), format amb l'adjectiu *fort*, ue en català antic era adj. de terminació iugul fem. i masc.

Del plural. *Els Horts*, llog. del Conflent agre. a Sardinà.

MENCIONS ANT. 1310: *Orti* (Alart, *Bu. Agr. PyrOr.* X, 83); 1337: *Ortis* (Alart, *Stils. Vfr. Cfl.*, 1); 1359: *Los Orts* (*CoDoACA* XII, 118). Ponsich (*Top.* 122 el troba en la forma *villa Ortones* a. 950, *Ortos 1011*, etc. Crec que és el que figura en *Canigó* de Verdagner (dansa de les Fades, en la marxa d'Annibal).

Els Horts, te. Albanyà: St. Cristòfol d'*Ortis* (*BABL* IV, 14).

SANT VICENÇ DELS HORTS, mun. del Baix Llobregat. MENCIONS ANT., 1148, 1177, 1234: Sti. Vincencii de *Ortis* (*Cart.* de Sant Cugat III, 156, 266, 432).

Sant Genís de la Vall dels Horts, agre. a St. Fruitós de Bages. 1359: *Sent Genís de la Vall dels Orts* (*CoDoACA* XII, 64)

HORTOLANES, agre. del mun. ross. de Pià (P. Vidal. *Guide du Rouss.* 52). MENCIONS ANT. 956; *Ortulanus* (Mor., citat junt amb Vallicrosa; 1200: *Ortolanes* (*BABL* III 43). Ponsich, *Top.*, p. 52, hi afegeix algunes dades des del S. XI.

Noms heretats del mossàrab:

HORTALUTX, mall., te. Puigpunyent (veg. vol. I, s.v.) Per a una variant *Hortàli* o *Hortalí*, veg. *DECat.* IV 820a1-11 i 819b53-60.

HORTELLS, poble dels Ports de Morella. Pron. *ortɛls* usat sense art., oït a Morella (1934); «des pomes de Gandia i d'*Ortells*» (Sz. Gozalbo *BSCC*, xv 272). Gentilici: *orteláns*, oït a Villores (1961, xxviii, 1b2). Cf. *Ortells* cogn. valencià.

MENCIONS ANT. 1246: *Ortells* (*BSCC*, xv 168); 1443: Domingo Guerau de *Ortells* (Cpbr. Milián de Morella, f. 6r); S. XVI: *Hortell*, *Memorial Muñoz* (*BSCC* XIX 451). El cens de 1609 hi troba 61 cristians vells, que depenen del «señor de *Ortells*» (Reglã, p. 104); *L'Hortell*, *E.T.C.* II 19; I, 5, 391, 256, 396.

La Hortissella, santuari en el te. de Benafigs, que jo vaig oïr amb s sorda; En Mira en la *Gr. Enc. Cat.* escriu *-isella*. però crec que és sorda, i resultant de la forma normal mossàrab d' HORTICELLA, que hauria estat *-čĕla*. però amb la č despalatalitzada per dissimilació davant la !

La Hortitjola. pda. de Moixent, oïda allí, on l'evolució en *-ičóla*. normal segons la fonètica del mossàrab es canvià en ğ per obra de l'àrab.

Hortos. Barranc dels-. Vall de Boí (*TVBoí*, 11, 1) amb la *-o* mantinguda pel llenguatge pre-català de l'alta Ribagorça.

¹ Obres reeditades per E. de Rivals, en la *RLR* LXVII, 59 ss. Però desdenyem la fantasiosa etim. HORTA FANI «le jardin du temple» ideada per aquest erudit: no solament HORTA no és mot llatí, ni FANUM no és romànic, sinó notem les mencions *Ortu-afan* i *Ortu-fan* de 1003 i 913.— ² «Savinus de Barcinone, Hispaniae civitate». (Veg. Holder II 1388).

Horta, *Hortafà*. *L'Hortafort*, *Hortalutx*, *Hortells*, *Hortisella*, *Hortitjola*, *Hortmadrona*, V. *Hort*

HORTÓ, HORTONS, HORTONEDA i noms semblants, relacionats avui amb *Hort*, però realment derivats d'un radical diferent, que deu ser d'origen pre-romà.

1) PARRÒQUIA d'HORTÓ, poblet amb municipi a l'Urgellet, 7 k. OSO. de la Seu. Pron.: en l'ús local més corrent en diuen només *la pařǫkia*, si bé reco-